

UCHWAŁA Nr XLIII / 349 / 2022

R a d y G m i n y K o m a ń c z a

z dnia 30 maja 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Komańcza na lata 2022-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).

**Rada Gminy Komańcza
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Komańcza na lata 2022 – 2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Komańcza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady Gminy Komańcza
(-)**

mgr inż. Adam Pasiniewicz

(Podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym)

Załącznik do Uchwały Nr XLIII/349/2022

Rady Gminy Komańcza

z dnia 30 maja 2022 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY KOMAŃCZA
NA LATA 2022-2026**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE	3
3. SKAŁA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU.....	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	6
5. ADRESACI PROGRAMU	7
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE.....	7
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH	10
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	11
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY.....	19
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE	27
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY	29
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM	29
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....	35
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ.....	38
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM	41
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	42
7. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE	49
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	52
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	52
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	53
IV REALIZACJA PROGRAMU	59
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	59
2. MONITORING I EWALUACJA	59
3. FINANSOWANIE.....	60
SPIS TABEL I WYKRESÓW	61

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2021 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 75 761 osób (w tym 55 112 to kobiety, 11 129 to dzieci i młodzież do 18. roku życia, a 9 520 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2021 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2021

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	64 250 (w tym 53 985 wszczynających procedurę i 10 265 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie,	75 761

że są dotknięte przemocą	
w tym liczba ofiar – kobiet	55 112
w tym liczba ofiar – mężczyzn	9 520
w tym liczba ofiar – małoletnich	11 129
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie	64 846
w tym liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 173
w tym liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	58 349
w tym liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	324
ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, będących pod wpływem alkoholu	33 622
w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 831
w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	31 769
w tym podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	22
liczba dzieci umieszczonych w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, placówka opiekuńczo-wychowawcza)	345

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/201373,Przemoc-w-rodzinie-dane-od-2012-roku.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, **w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.**

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona

w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Komańczy przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to także:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);

3. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.);
4. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.);
5. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 nr 209 poz. 1245);
6. uchwała nr 183 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 (M.P. 2021 poz. 1204);
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komańcza.

5. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Komańcza na lata 2022-2026 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

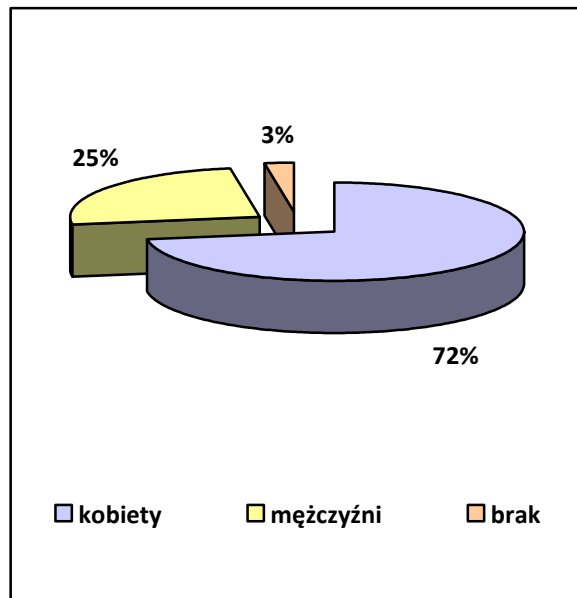
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Komańcza została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek systemu oświaty. Do analizy przedłożono 40 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 4 ankiety wypełnione przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy oraz 31 ankiet skierowanych do uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy.

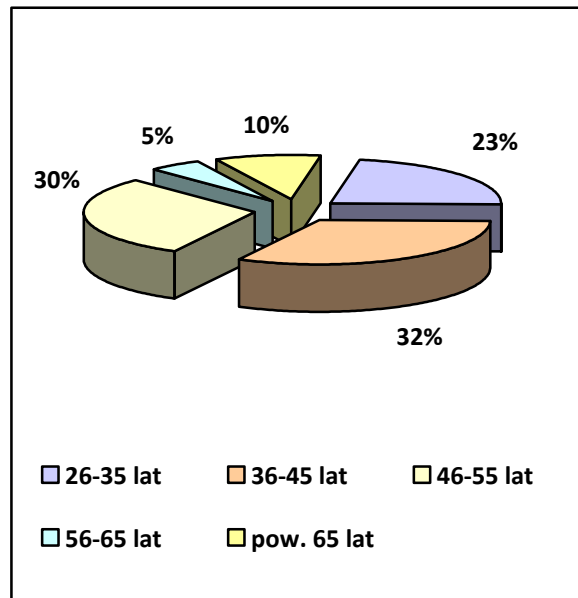
Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 72% stanowiły kobiety, a 25% mężczyźni, natomiast 3% respondentów nie zadeklarowało przynależności płciowej. Najliczniej reprezentowane były grupy osób w wieku 36-45 lat (32%), 46-55 lat (30%) oraz 26-35 lat (23%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 56-65 lat

(10%) oraz osoby w wieku powyżej 65 lat (5%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (65%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 3 do 40 lat (30%), zaś 5% badanych nie określiło czasu przebywania na terenie gminy. Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (48%). Kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (30%), zasadniczym zawodowym (13%) oraz gimnazjalnym i podstawowym (po 3%) i taki sam odsetek (3%) respondentów nie określił poziomu wykształcenia.

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 31 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy, z czego 55% stanowiły kobiety, 42% mężczyźni, zaś 3% ankietowanych nie zadeklarowało przynależności płciowej. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 23% tej próby, 65% ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat, a 3% osób było w wieku lat 15, natomiast 10% badanych nie określiło swojego wieku. Ogół badanych stanowili uczniowie ze szkół podstawowych.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Komańcza jest gminą wiejską położoną w powiecie sanockim, w województwie podkarpackim. Powierzchnia gminy wynosi 387,69 km². W ramach

struktury administracyjnej jej terytorium obejmuje swoim obszarem 14 sołectw: Czystogarb, Dołżyca, Komańcza, Mików, Nowy Łupków, Radoszyce, Rzepedź, Rzepedź nad Osławicą, Smolnik, Szczawne, Turzańsk, Wisłok Wielki, Wola Michowa i Wysoczany. Najliczniej zamieszkiwanym sołectwem jest Rzepedź nad Osławicą (1 086 osób), natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Mików (50 osób).

Gmina ma charakter rolniczo-turystyczny. W strukturze użytkowania terenu przeważają lasy, które zajmują blisko 75% powierzchni gminy, zaś użytki rolne stanowią ponad 21% jej terenu. Dominującą formą prowadzenia działalności rolniczej w gminie jest rolnictwo indywidualne, w 2020 r. na jej obszarze funkcjonowało 714 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 11 ha. Gmina Komańcza rozwija także funkcje turystyczne, a o jej wysokim potencjale w tej sferze stanowią wyjątkowo atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Z końcem 2020 r. gmina liczyła ogółem 4 541 mieszkańców, w tym 2 260 kobiet, które stanowiły 49,77% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 12 osób na km². Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba mieszkańców ogółem	4 682	4 618	4 541
w tym kobiet	2 343	2 300	2 260

Dane Urzędu Gminy Komańcza.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	735	709	688
liczba osób w wieku produkcyjnym	3 047	2 970	2 888
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	900	939	965

Dane Urzędu Gminy Komańcza.

W 2020 r. w zasobach gminy Komańcza znajdowały się 2 mieszkania komunalne o łącznej powierzchni użytkowej 116,38 m², w których zamieszkiwało 7 osób, oraz 15 mieszkań socjalnych o łącznej powierzchni użytkowej 322,52 m², w których zamieszkiwało 13 osób. Warto dodać, że w 2020 r. stworzono na terenie gminy warunki umożliwiające osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkania socjalnego. Zabezpieczono na ten cel jeden lokal socjalny o pow. 15,72 m², składający się z pokoju z aneksem kuchennym, sanitariatu oraz przedsionka.

W roku szkolnym 2020/2021 w gminie funkcjonowało 8 placówek systemu oświaty (4 punkty i oddziały przedszkolne w szkołach oraz 4 szkoły podstawowe, w tym 2 szkoły podstawowe prowadzone przez stowarzyszenia).

Działalność kulturalna w gminie skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Komańczy, Rzepedzkiego Ośrodka Kultury, Ośrodka Kultury w Szczawnem, jak również Biblioteki Publicznej im. Jerzego Harasymowicza w Komańczy, Biblioteki Publicznej w Rzepedzi i Biblioteki Publicznej w Szczawnem, które zajmują się upowszechnianiem kultury, sztuki i tradycji, organizacją imprez gminnych oraz zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Na terenie gminy funkcjonuje także 9 klubów wiejskich w miejscowościach: Komańcza, Nowy Łupków, Smolnik, Wiśtok Wielki, Turzańsk, Radoszyce, Rzepedź oraz Czystogarb osiedle i Czystogarb wieś.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 1 publicznym zakładzie opieki zdrowotnej. W gminie działają 2 punkty apteczne.

W latach 2018-2020 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 6,30%, 6,84%, 5,92%. Stopa bezrobocia w powiecie sanockim w rozpatrywanym okresie wynosiła 6,7%, 6,5%, i 7,1%.

Na koniec 2020 r. na terenie gminy funkcjonowało 198 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw, a także budownictwa oraz działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komańczy, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Komańcza. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2018-2020 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Urząd Gminy w Komańczy	Komańcza 166, 38-543 Komańcza
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
5.	Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Komańczy	Komańcza 161, 38-543 Komańcza
6.	Gminny Ośrodek Kultury	Komańcza 166, 38-543 Komańcza
7.	Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Komańczy	Komańcza 249, 38-543 Komańcza
8.	Szkoła Podstawowa w Rzepedzi	Osiedle A 30, 38-542 Rzepedź
9.	Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich im. Św. Brata Alberta Chmielowskiego w Wisłoku Wielkim	Wisłok Wielki 26A, 38-543 Komańcza
10.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Łupkowie	Nowy Łupków 29, 38-543 Komańcza

Dane Urzędu Gminy Komańcza.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatków na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów przemocy w rodzinie w gminie Komańcza w latach 2018-2020.

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2020

rodzaj	wartość w zł		
	2018	2019	2020
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	65 635,29	70 194,37	79 373,32

Dane Urzędu Gminy Komańcza.

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	60 667,11	56 809,14	12 493,51
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	3 180,28	2 232,79	3 196,34
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	–	–	–
razem	63 847,39	59 041,93	15 689,85

Dane Urzędu Gminy Komańcza.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2020 systematycznie rosły z 65 635,29 zł w 2018 r. do 79 373,32 zł w 2020 r. Środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w latach 2018-2019 utrzymywały się na zbliżonym poziomie, natomiast w 2020 r. znacząco zmalały. Największe kwoty w latach 2018-2020 wydatkowano na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Tabela 8. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób zaangażowanych w prace GKRPA	5	4	4

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komańczy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowała się z 13 osobami dotkniętymi przemocą w 2018 r., z 22 osobami w 2019 r. i z 27 osobami w 2020 r. W analizowanym okresie GKRPA złożyła w sumie 7 zawiadomień do prokuratury o przestępstwie przeciwko sprawcom przemocy w rodzinie. Wybrane dane porównawcze dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	13	22	27
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	1	3	3

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komańczy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Komańcza przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W latach 2018-2020 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 47 rozmów motywujących oraz skierowali do sądu 12 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	10	16	21
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	5	6

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komańczy.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie

warsztatów, wycieczek, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów, m.in. „Twój parasol” i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, ulotki i broszury informacyjne, m.in. „Stop przemocy”).

Praca GKRPA w 2020 r. była wyjątkowo trudna z powodu występującej pandemii oraz związanych z nią restrykcji, sprawiających okresową potrzebę odłożenia w czasie osobistych kontaktów z osobami uzależnionymi i ich rodzinami. Pomimo trudności członkowie Komisji spotykali się z osobami potrzebującymi pomocy, wspierano rodziny i udzielano im pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Szczególne wsparcie i dużo uwagi poświęcano dzieciom, które często są świadkami przemocy, co staje się dla nich źródłem traumy.

Utworzenie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W skład Zespołu wchodzi zwykle przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej.

Do głównych zadań Zespołu należy:

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie występowania przemocy, oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,
- prowadzenie dokumentacji podejmowanych działań wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ma na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin, gdzie występuje zjawisko przemocy. Członkowie Zespołu zajmują się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy zajmującymi się problemem przemocy, podejmują w grupach roboczych indywidualną pracę z rodziną, w której istnieje przypuszczenie, że wystąpiła przemoc. Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Komańcza w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Komańcza w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	8	8
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	15	15	25
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	11	6	9
w tym sporządzonych przez Policję	9	5	7
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	2	1	2
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	5	4	5
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	0	0	0

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Komańcza.

Tabela 12. Działania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy podjęte w gminie przez ZI w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba sprawców przemocy domowej oraz osób przejawiających zachowania agresywne z terenu gminy objętych działaniami korekcyjno-edukacyjnymi	0	0	0

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Komańcza.

W 2020 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Komańcza liczył 8 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 25 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 9 procedur „Niebieskich Kart” wśród rodzin z gminy, w tym 7 zostało sporządzonych przez Policję, zaś 2 przez pracowników socjalnych. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz

zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny, ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej udziela także **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komańczy**, będący instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Należą do nich osoby i rodziny doświadczające przemocy, zarówno ofiary, jak i sprawcy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinie dotkniętej przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze.

W 2020 r. GOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę w kadrze kierowniczej, 2 pracowników socjalnych oraz 3 pozostałych pracowników. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2018-2020, ulegała wahaniom (137 w 2018 r., 141 w 2019 r., 113 w 2020 r.). Systematycznie malała natomiast liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u w tym okresie (z 259 w 2018 r. do 186 w 2020 r.). Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Tabela 13. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2018-2020

liczba beneficjentów	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	137	141	113
liczba rodzin	79	84	68
liczba osób w rodzinach	259	245	186

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komańczy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komańczy, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba osób w rodzinach, którym w latach 2018-2020 decyzją administracyjną udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu lub narkomanii, ulegała wahaniom i wynosiła odpowiednio: 9, 10 i 8 osób. Jeśli chodzi o pomoc udzielaną rodzinom z powodu przemocy, to w 2018 r. było to 5 osób w rodzinach, w 2019 r. było to 10 osób w rodzinach, natomiast w 2020 r. pomocy z powodu przemocy w rodzinie nie udzielano. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 14. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2018-2020

rok	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm i narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm i narkomania
2018	1	3	5	9
2019	2	4	10	10
2020	0	3	0	8

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komańczy.

Warto dodać, że w ramach poszerzania wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie, GOPS w Komańczy realizował wiele działań w tym zakresie, m.in. opracowano diagnozę problemu przemocy w rodzinie za 2020 r. (na podstawie danych uzyskanych z anonimowej ankiety przeprowadzonej wśród społeczności lokalnej) oraz sporządzono analizę lokalnych czynników utrudniających lub sprzyjających skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą domową w gminie Komańcza.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji.

Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydlivym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe. Przykładem uruchomienia szerszego systemu pomocy rodzinom doświadczającym przemocy jest zwołanie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Mieszkańcy gminy Komańcza mają zapewnioną opiekę w 1 Samodzielnym Publicznym Zakładzie Podstawowej Opieki Zdrowotnej, w skład którego wchodzi 2 ośrodki zdrowia, tj. Gminny Ośrodek Zdrowia w Komańczy i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Rzepedzi. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doświadczającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

Ważnymi placówkami wsparcia dzieci i młodzieży są szkoły oraz punkty i oddziały przedszkolne na terenie gminy. W ramach zajęć opiekuńczych organizowane są koła zainteresowań oraz zajęcia świetlicowe. Placówki zapewniają także zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, m.in. zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, terapię pedagogiczną oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.

Wśród uczniów placówek systemu oświaty w gminie prowadzono liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy, m.in.:

- warsztaty z udziałem psychologa – „Cyberprzemoc”, „Wychowanie do wartości”,
- programy profilaktyczne – „Wyjść poza schemat”, „Kołczasta przyjaźń”,
- pogadanki z policjantami na temat bezpieczeństwa w sieci i dopalaczy,
- akcja „Tydzień uczniowskiej supermocy” – określenie mocnych stron, budowanie własnej wartości,
- udostępnienie na stronie internetowej szkół poradników – „Jak kontrolować emocje w czasie społecznej kwarantanny”, „Porozumienie bez przemocy – jak mówić językiem żyrafy, a nie szakala”.

W realizowanych na terenie gminnych placówek systemu oświaty działaniach profilaktycznych z zakresu agresji i przemocy uczestniczyło:

- 110 uczniów – Szkoła Podstawowa w Komańczy,
- 156 uczniów – Szkoła Podstawowa w Rzepedzi,
- 42 uczniów – Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Łupkowie,
- 20 uczniów – Publiczna Szkoła Podstawowa w Wisłoku Wielkim.

Ponadto w 2020 r. w placówkach oświatowych odbyło się 75 wizyt patronażowych przeprowadzonych przez pielęgniarkę w środowisku nauczania i wychowania.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne, m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, kluby wiejskie i kluby sportowe oraz parafie.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Komańcza objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	kategoria klienta
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Szopena 5, 38-500 Sanok	mieszkańcy powiatu, w tym dzieci i młodzież, rodziny, osoby niepełnosprawne, rodziny zastępcze
2.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Szopena 5, 38-500 Sanok	dzieci i młodzież, rodzice i nauczyciele

3.	Komenda Powiatowa Policji w Sanoku, ul. Witkiewicza 3, 38-500 Sanok	Posterunek Policji w Komańczy, Komańcza 127, 38-543 Komańcza	mieszkańcy gminy i powiatu
4.	Sąd Rejonowy w Sanoku, ul. Kościuszki 5, 38-500 Sanok		mieszkańcy gminy i powiatu
5.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych oraz rodzinnych i nieletnich, ul. Kościuszki 5, 38-500 Sanok		mieszkańcy gminy i powiatu
6.	Prokuratura Rejonowa w Sanoku ul. Kościuszki 45, 38-500 Sanok		mieszkańcy gminy i powiatu
7.	Katolicka Poradnia Specjalistyczna „Nazaret” Archidiecezji Przemyskiej	Poradnia Rodzinna, ul. ks. Skargi 6, 37-700 Przemyśl	rodziny, dzieci, małżeństwa w kryzysie
		Poradnia Rodzinna, ul. Franciszkańska 7, 38-500 Sanok	
		Poradnia Rodzinna w Jarosławiu, ul. 3 Maja 12, 37-500 Jarosław	
8.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Lipińskiego 10, 38-500 Sanok	Poradnia Leczenia Uzależnień	osoby uzależnione i współuzależnione
		Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu	osoby uzależnione
		Poradnia Zdrowia Psychicznego	osoby ze schorzeniami psychicznymi
9.	Dom Dziecka im. Św. Józefa w Sanoku, ul. Sadowa 21, 38-500 Sanok		dzieci i młodzież pozbawione opieki rodzicielskiej
10.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „SOS”, al. Jana Pawła II 18b, 38-600 Lesko		osoby dotknięte przemocą w rodzinie
11.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ul. Hetmańska 9, 35-04 Rzeszów		wspieranie rodzin – profilaktyka oraz rozwiązywanie problemów uzależnień, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komańczy i opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Posterunek Policji w Komańczy podległy Komendzie Powiatowej Policji w Sanoku**.

Według danych udostępnionych na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przez Posterunek Policji w Komańczy, w latach 2018-2020 na terenie gminy Komańcza stwierdzono ogółem: 55 przestępstw w 2018 r., 51 przestępstw w 2019 r. i 44 przestępstwa w 2020 r. W latach 2018-2020 na terenie gminy nie odnotowano przypadków przestępstw

popęlnionych przez osoby nieletnie. Dane szczegółowe dotyczące przestępstw w rozbiu na poszczególne kategorie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Przestępstwa odnotowane w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	liczba przestępstw 2018	liczba przestępstw 2019	liczba przestępstw 2020
stwierdzono ogółem przestępstw:	55	51	44
w tym popełnionych przez nieletnich:	0	0	0
w tym według poszczególnych kategorii:	2018	2019	2020
przeciwko życiu i zdrowiu	4	5	2
przeciwko wolności	2	3	1
przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	2	9	9
przeciwko mieniu	6	14	23
przeciwko rodzinie i opiece	17	5	3
przeciwko wiarygodności dokumentów	2	0	2
z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	2	3	0

Dane Posterunku Policji w Komańczy.

Do najczęściej popełnianych przestępstw w 2020 r. należały: przestępstwa przeciwko mieniu (23 przypadki, o 9 więcej w porównaniu z 2019 r.), przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 9 przypadków (bez zmian w porównaniu z 2019 r.) oraz przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (3 przypadki, o 2 mniej w porównaniu z 2019 r.).

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;

- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z analizy danych przedstawionych przez Posterunek Policji w Komańczy odnoszących się do mieszkańców gminy Komańcza wynika, że w 2020 r. na terenie gminy sporządzono 9 formularzy „Niebieska Karta”. Wśród osób doświadczonych przemocą w rodzinie zdecydowanie przeważały kobiety i osoby nieletnie. Funkcjonariusze stwierdzili też przypadki stosowania przemocy wobec mężczyzn. Ustalono, że w analizowanym czasie sprawcami przemocy byli w większości mężczyźni, w jednym przypadku pozostający pod wpływem alkoholu, jednocześnie systematycznie wzrasta liczba kobiet – sprawców przemocy domowej. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba stwierdzonych faktów przemocy	11	6	9
liczba zastosowanych procedur „Niebieskie Karty” – sporządzonych formularzy	11	6	9
liczba osób doświadczonych przemocą w rodzinie	9	7	9
w tym kobiety	8	5	4
w tym mężczyźni	1	–	2
w tym nieletni	–	2	3
w tym osoby starsze	–	–	–
liczba sprawców przemocy w rodzinie	9	5	8
w tym kobiety	1	–	3
w tym mężczyźni	8	5	5
w tym nieletni	–	–	–
liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu	2	3	1
w tym kobiety	–	–	–
w tym mężczyźni	2	3	1
w tym nieletni	–	–	–

Dane Komendy Powiatowej Policji w Komańczy.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Komańcza rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Sanoku**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów mają charakter niematerialny i dotyczą umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. Teren gminy jest objęty działalnością Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Sanoku. Z nadesłanej informacji wynika, iż w 2020 r. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych oraz rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Sanoku prowadził 31 dozorów orzeczonych wobec 27 mieszkańców gminy oraz 6 nadzorów wobec 17 osób.

Poniższe tabele przedstawiają dozory i nadzory kuratorskie prowadzone przez Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Sanoku wobec mieszkańców gminy Komańcza w latach 2018-2020:

Tabela 18. Dozory prowadzone w gminie w latach 2018-2020

2018		2019		2020	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
20	16	18	12	31	27
w tym spraw:					

warunkowego przedterminowego zwolnienia					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
–	–	–	–	–	–
warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
–	–	3	3	–	–
warunkowego umorzenia postępowania karnego					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
1	1	–	–	2	2
w których osoby dorosłe zostały skazane bez dozoru kuratora, ale z nałożonymi obowiązkami					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
–	–	1	1	3	3
w których orzeczono karę ograniczenia wolności bądź grzywna została zamieniona na prace społecznie użyteczne					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
19	15	14	8	26	22

Dane Sądu Rejonowego w Sanoku

Tabela 19. Nadzory prowadzone w gminie w latach 2018-2020

2018		2019		2020	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
6	17	6	17	6	17
w tym spraw					
w których rodzic został pozbawiony władzy rodzicielskiej					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
–	–	–	–	–	–
w których została ograniczona władza rodzicielska					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
4	15	4	15	4	15

spraw nieletnich		
którzy dokonali czynu karalnego		
liczba spraw	liczba spraw	liczba spraw
–	–	–
nieletnich, którzy prezentują przejawy demoralizacji		
liczba spraw	liczba spraw	liczba spraw
2	2	2

Dane Sądu Rejonowego w Sanoku

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku jest jednostką powiatową, obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna. W latach 2018-2020 mieszkańcy gminy nie korzystali ze wsparcia oferowanego przez PCPR w Sanoku.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku**. Do poradni zazwyczaj kierują nauczyciele z placówek oświatowych, którzy zauważyli u dzieci niepokojące objawy lub zachowania. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania, m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną. W roku szkolnym 2020/2021 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku udzieliła wsparcia 28 dzieciom i młodzieży z terenu gminy Komańcza w formie:

- badania psychologiczno-pedagogiczne – 18 osób (w tym 9 osób z wydanym orzeczeniem oraz 9 osób z wydaną opinią),
- terapii logopedycznej – 3 osoby,
- integracji sensorycznej – 1 osoba,
- inne form pomocy – 5 osób.

Specjalistyczne wsparcie osobom uzależnionym i współuzależnionym świadczy także Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sanoku. Pomoc w formie terapii, porad

lekarskich i konsultacji mogą uzyskać osoby borykające się z problemem uzależnień oraz osoby współuzależnione. W placówce funkcjonują: Poradnia Leczenia Uzależnień, Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu oraz Poradnia Zdrowia Psychicznego.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 20. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komańczy	13 467 73 50
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	13 467 73 50
3.	Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Komańczy	13 467 70 12
4.	Komenda Powiatowa Policji w Sanoku	47 829 63 43
5.	Posterunek Policji w Komańczy	47 829 65 30
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Komańczy	13 444 08 50
7.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku	13 46 316 71
8.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „SOS”	13 492 72 53
9.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Oddział profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy	17 747 06 13
10.	Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	16 677 90 00
11.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	502 326 356
12.	Niebieska Linia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	22 668 70 00
13.	STOP – telefon Fundacja Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37 600 070 717
14.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
15.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
16.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
17.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
18.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
19.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
20.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88

21.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
22.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Fundacji ITAKA	22 654 40 41 22 484 88 01

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, Kościoła prawosławnego oraz Kościoła greckokatolickiego, dla których umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Komańcza należą do archidiecezji przemyskiej. W diecezji funkcjonują doradcy życia małżeńskiego i rodzinnego pracujący w parafialnych poradniach życia rodzinnego utworzonych z myślą o narzeczonych, małżonkach i rodzicach, a także matkach samotnie wychowujących dzieci i ludziach młodych.

Jeśli w gminie parafie nie prowadzą poradni życia rodzinnego, wierni należący do danej parafii są informowani o adresie najbliższej poradni rodzinnej oraz godzinach jej funkcjonowania. Poza przygotowaniem narzeczonych do małżeństwa, parafialne poradnie rodzinne świadczą pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin (małżeńskich, rodzicielskich, wychowawczych) oraz terapię uzależnień (od alkoholu, gier komputerowych, hazardu itp.).

Parafialni doradcy życia rodzinnego współpracują z rejonowymi doradcami, których obszar działania obejmuje jeden lub więcej dekanatów.

Na terenie gminy Komańcza w 2020 r. były 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego, 1 parafia Kościoła prawosławnego oraz 1 parafia Kościoła greckokatolickiego. Dane na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Parafie rzymskokatolickie i inne w gminie w 2020 roku

dekanat	nazwa parafii	adres
Rzepedź	Parafia pw. św. Józefa w Komańczy	Komańcza 88, 38-543 Komańcza
Rzepedź	Parafia pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Rzepedzi	Rzepedź 61, 38-542, Rzepedź
Rzepedź	Parafia pw. św. Onufrego w Wisłoku Wielkim	Wisłok Wielki 66, 38-543 Komańcza
Rzepedź	Parafia pw. Świętych Piotra i Pawła w Nowym Łupkowie	Nowy Łupków 21, 38-543 Komańcza

Sanok	Parafia prawosławna pw. Opieki Matki Bożej w Komańczy	Komańcza 216, 38-543 Komańcza
rzeszowsko-sanocki	Parafia greckokatolicka pw. Opieki Najświętszej Marii Panny w Komańczy	Komańcza 215; 38-543 Komańcza

Dane Urzędu Gminy Komańcza i Archidiecezji Przemyskiej.

Wszystkie parafie rzymskokatolickie z terenu gminy wchodzi w skład dekanatu Rzepedź w archidiecezji przemyskiej. Parafia prawosławna pw. Opieki Matki Bożej w Komańczy należy do dekanatu sanockiego diecezji przemysko-gorlickiej, zaś Parafia greckokatolicka pw. Opieki Najświętszej Marii Panny wchodzi w skład dekanatu rzeszowsko-sanockiego archidiecezji przemysko-warszawskiej.

Diecezjalny Referat Duszpasterstwa Rodzin Kurii Biskupiej Archidiecezji Przemyskiej (ul. ks. Piotra Skargi 6, 37-700 Przemyśl) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie. Do głównych zadań tego referatu należą:

- planowanie, organizacja i nadzór nad prowadzeniem przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie;
- organizacja katolickiego poradnictwa rodzinnego;
- kształcenie i stała formacja specjalistów z zakresu poradnictwa rodzinnego;
- organizowanie i popieranie rozmaitych inicjatyw i działań w zakresie obrony życia;
- podejmowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie duszpasterstwa rodzin (uroczystości diecezjalne, rekolekcje, nabożeństwa);
- przygotowywanie pomocy i materiałów w zakresie duszpasterstwa rodzin, przygotowania do małżeństwa i ochrony życia;
- współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi wspomagającymi rodzinę;
- utrzymywanie kontaktów i współpraca z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi służącymi umacnianiu i rozwojowi rodziny oraz obronie życia.

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin. Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. dr Marek Machała (tel. 16 677 90 00, e-mail: rodzina@przemyska.pl), a diecezjalnej doradczynie życia rodzinnego mgr Aneta Hudycz (tel. 502 326 356, e-mail: rodzina@przemyska.pl). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego

wsparcia, posiadają też wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

Kompleksową pomocą rodzinie, małżeństwom i narzeczonym oraz osobom przeżywającym trudności, małżeństwom w kryzysie i rodzinom z trudnościami wychowawczymi służą funkcjonujące przy Wydziale Duszpasterstwa Rodzin w Przemysłu Katolickie Poradnie Specjalistyczne „Nazaret” (ul. ks. Piotra Skargi 6, 37-700 Przemysł; ul. 3 Maja 12, 37-500 Jarosław i ul. Franciszkańska 7, 38-500 Sanok). Profesjonalnej i bezpłatnej pomocy w rozwiązywaniu konfliktów w rodzinie, problemów wychowawczych, uzależnień, przemocy oraz wsparcia osobom będącym w sytuacjach nagłych i kryzysowych, udzielają:

- świeccy doradcy rodzinni – wsparcie z zakresu odpowiedzialnego rodzicielstwa,
- psychologowie – pomoc w sprawach trudności osobistych i konfliktów małżeńsko-rodzinnych,
- pedagodzy – wsparcie rodziców poradami z zakresu funkcji wychowawczej rodziny,
- prawnicy – porady prawne w zakresie szeroko rozumianego prawa rodzinnego,
- kapłani – wsparcie w sferze moralno-duchowej poprzez poradę i modlitwę.

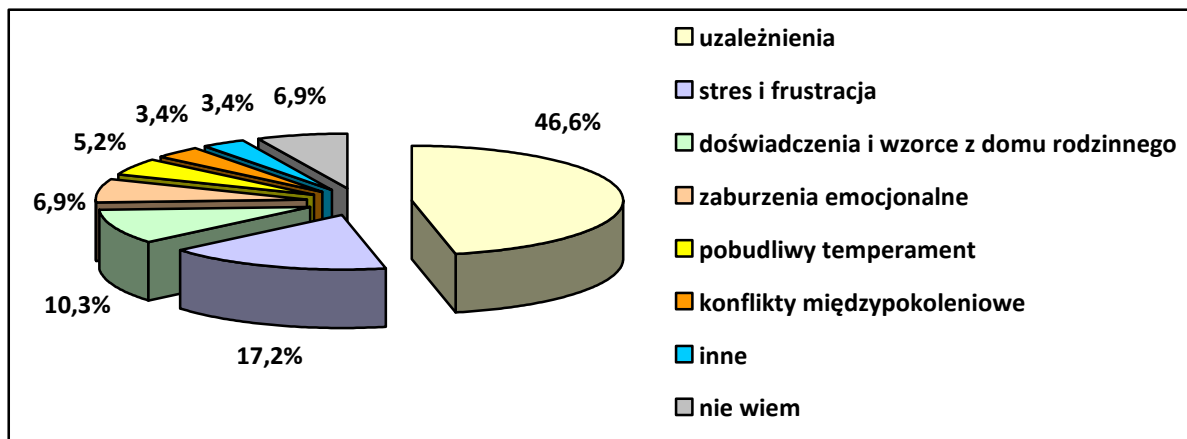
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Komańcza zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 40 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano respondentów o najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (46,6%), a także stres i frustracja (17,2%) oraz doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (10,3%). W dalszej kolejności wymieniano zaburzenia emocjonalne (6,9%), pobudliwy temperament (5,2%) oraz konflikty międzypokoleniowe (3,4%). Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

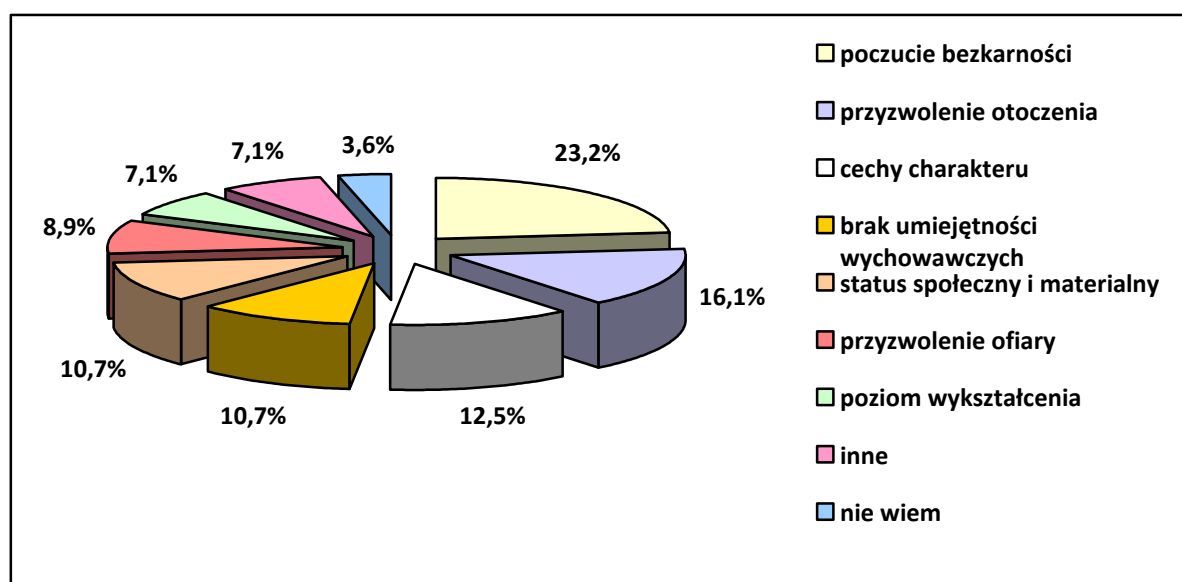
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: poczucie bezkarności (23,2%), przyzwolenie otoczenia (16,1%) i cechy charakteru (12,5%). Wymieniono również brak umiejętności wychowawczych oraz status społeczny i materialny (po 10,7%), a także przyzwolenie ofiary (8,1%) i poziom wykształcenia (7,1%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

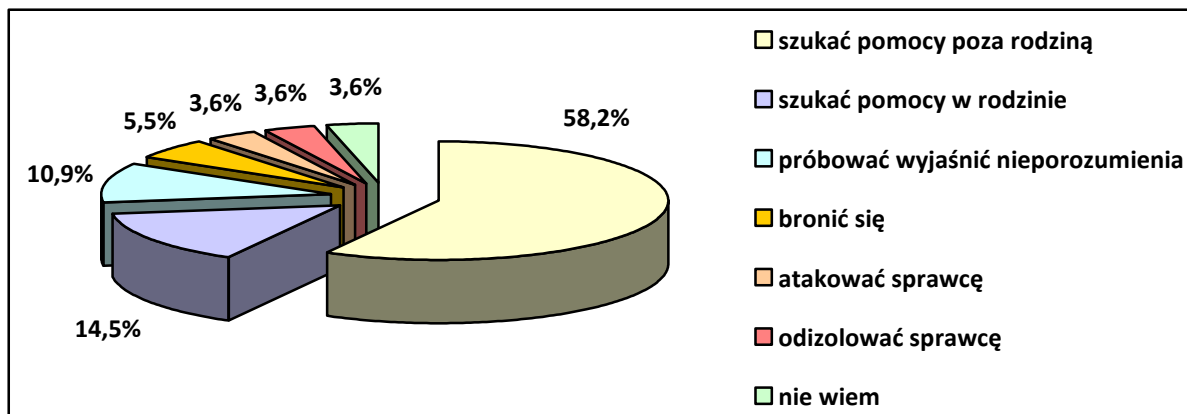
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

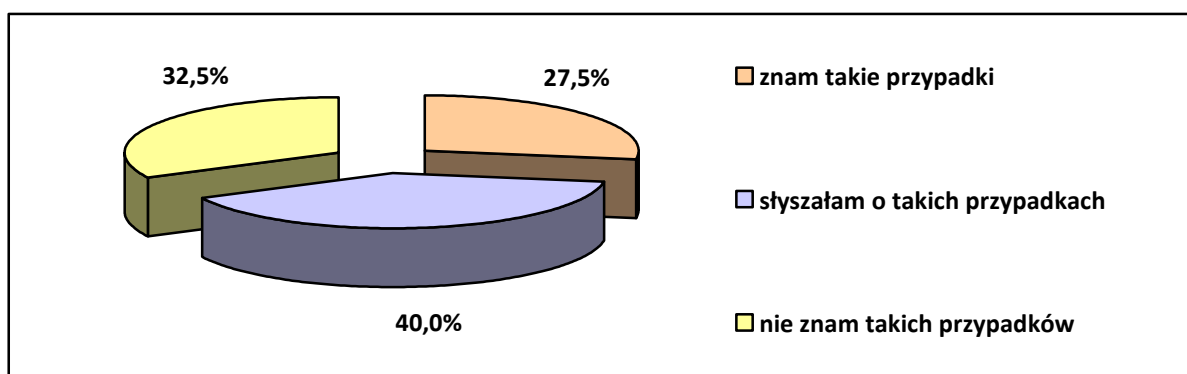

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (58,2%) oraz szukać pomocy w rodzinie (14,5%), według innych próbować wyjaśnić nieporozumienia (10,9%), bronić się (5,5%) lub atakować sprawcę (3,6%), a zdaniem kolejnych 3,6% badanych izolować sprawcę.

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Bardzo niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 67,5% respondentów stwierdziło, iż zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o takich przypadkach słyszało. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

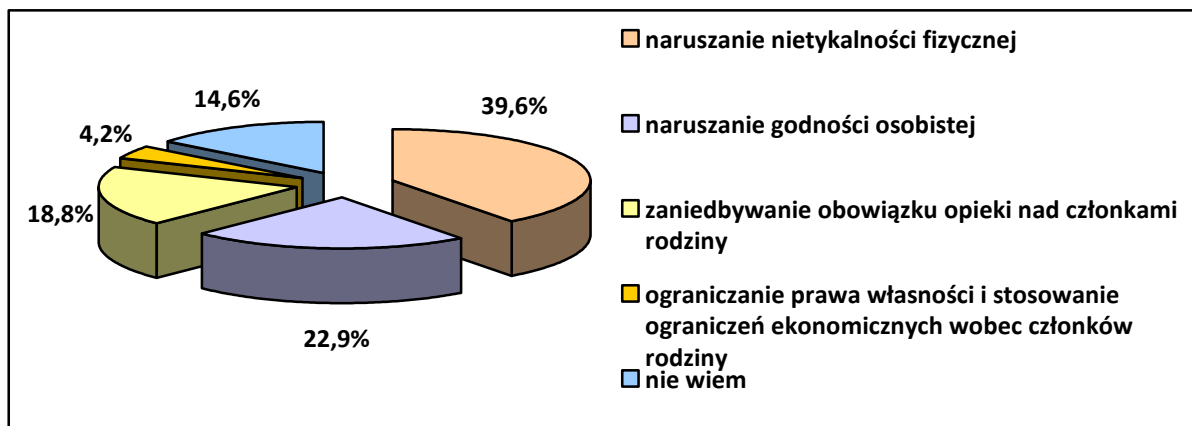
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej, naruszanie godności osobistej, zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny oraz ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

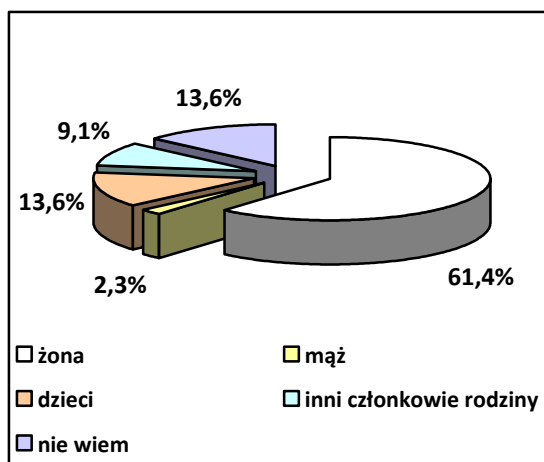
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

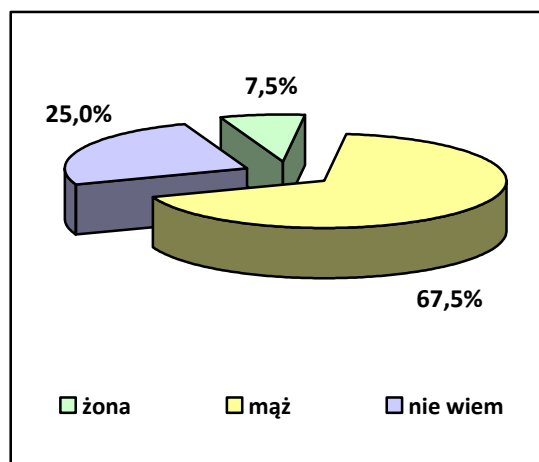
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

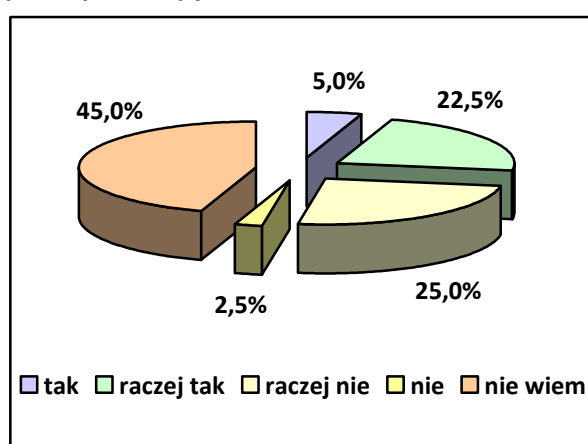

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

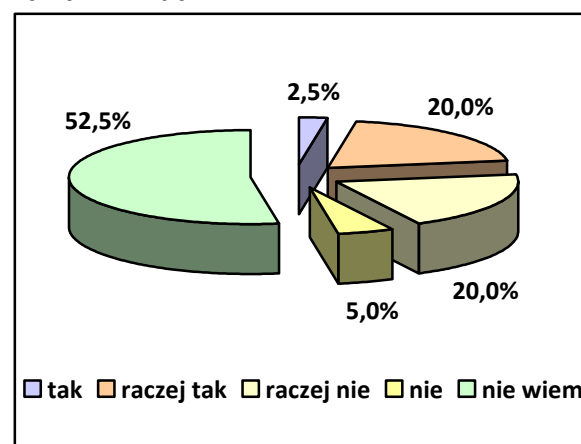
Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Według 27,5% ankietowanych oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest raczej wystarczająca lub wystarczająca. Jednocześnie taki sam odsetek (27,5%)

badanych wyraził przeciwne zdanie. Oferty tej nie było w stanie ocenić 45% pytaných. W przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie jedna czwarta ankietowanych uznała te działania za raczej niewystarczające lub niewystarczające. Odminną opinię wyraziło 22,5% badanych. Wysoki odsetek (52,5%) respondentów miał trudności z jednoznaczną oceną tych działań. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

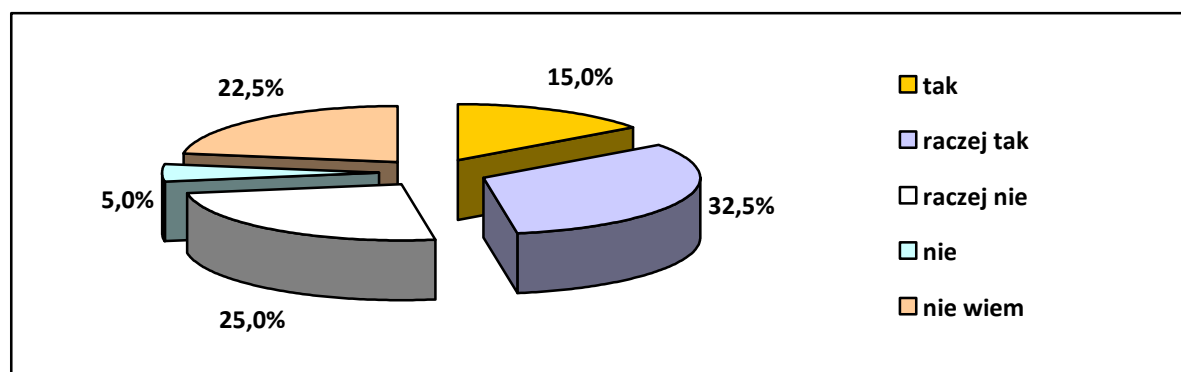
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Zdaniem 47,5% ankietowanych przemoc w rodzinie raczej jest lub jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy. Jednocześnie 30% badanych wyraziło zdanie przeciwne. Opinii w tej sprawie nie udzieliło 22,5% respondentów. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

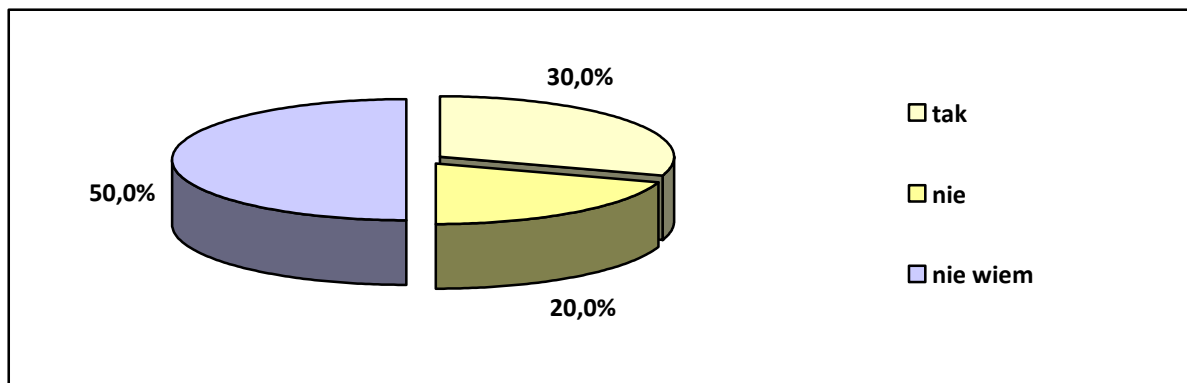
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania zapytano o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy. Poniższy wykresy ilustruje rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

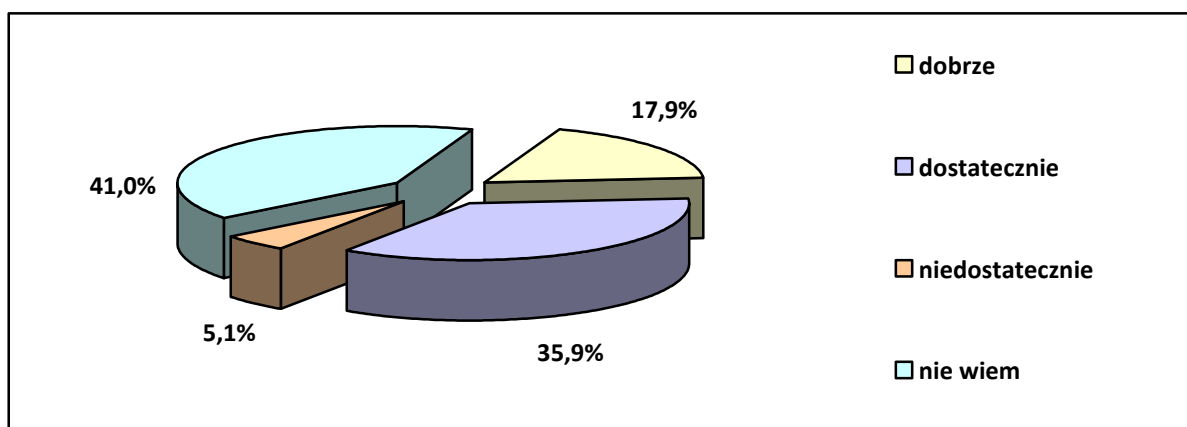

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 30% ankietowanych istnieje ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie, zaś 20% badanych takiego ryzyka nie dostrzega. Połowa respondentów nie potrafiła tego ryzyka ocenić.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Prawie 54% badanych pozytywnie oceniło te działania, bowiem według 35,9% ankietowanych są one dostateczne, a kolejne 17,9% uczestników badania przyznało, że są one dobre. Tylko 5,1% pytanych stwierdziło, że są niedostateczne. Wysoki odsetek (41%) respondentów nie przedstawił opinii w tej sprawie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie,

ankietowani szczególnie nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej i terapeutycznej na terenie gminy, zintensyfikowanie działań kontrolnych prowadzonych przez pracowników socjalnych, monitorowanie funkcjonowania rodzin, w których takie problemy miały miejsce, a także reagowanie na przejawy przemocy oraz rozszerzenie wsparcia dla ofiar przemocy. Podkreślano też konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy, rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych adresowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i do dorosłych oraz zwiększania świadomości społecznej w zakresie problemów przemocy, a także wzmacniania kompetencji kadry pracującej w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej poprzez częstsze szkolenia. Dostrzeżono również potrzebę kierowania osób uzależnionych i stosujących przemoc na leczenie odwykowe, zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych dla sprawców, nieuchronnego wymierzania kar oraz izolowania osób stosujących przemoc.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie ankiety wypełnione w czterech placówkach systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy.

Do szkół biorących udział w niniejszym badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2020/2021 ogółem 325 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 77 nauczycieli. Uczniowie wszystkich szkół mogli skorzystać z pomocy logopedy, trzech placówek z pomocy pedagoga, zaś dwie szkoły oferowały wsparcie doradcy zawodowego. Ani jedna placówka nie zapewniała pomocy psychologa i opieki pielęgniarskiej.

Wszystkie szkoły zapewniały dostęp do Internetu i boisk sportowych, a salami gimnastycznymi dysponowały trzy placówki. W ani jednej ankietowanej szkole nie utworzono klas lub grup integracyjnych. Wszystkie placówki zapewniały opiekę w ramach zajęć świetlicowych, a dodatkowo jedna z nich organizowała nauczanie indywidualne.

Zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i zajęcia dodatkowe

Placówki oświatowe w gminie mają w swojej ofercie zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i zajęcia dodatkowe. W ankietach wymieniano: zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, terapię

pedagogiczną, a także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze. Wśród zajęć dodatkowych znalazły się rozliczne koła rozwijające zainteresowania i predyspozycje uczniów: koła przedmiotowe, polonistyczne, matematyczne, humanistyczne, biologiczne, przyrodnicze, językowe, artystyczne, plastyczne, sportowe (SKS), szachowe, haft, robotyka, programowanie, zajęcia kreatywne oraz harcerstwo i wolontariat.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano, wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych oraz dysfunkcji i patologii, obejmujące 12 (w odniesieniu do środowiska szkolnego) i 6 (w odniesieniu do otoczenia rodzinnego) zmiennych. W badaniu stwierdzano ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów zawierają poniższe tabele.

Tabela 22. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	liczba stwierdzonych przypadków		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	–	–	4
sięganie po alkohol	–	–	4
sięganie po narkotyki	–	–	4
niszczenie mienia szkolnego	2	7	2
kradzieże na terenie szkoły	–	–	4
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	2	5	2
udział w grupach negatywnych	–	–	4
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	2	10	2
autoagresja	–	–	4
ucieczki z domu	–	–	4
przestępczość ujawniona	–	–	4
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	5	2

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 23. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy

rodzaj zjawiska	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	5
zaniedbanie dziecka	2
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	4
przemoc w rodzinie	2
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej stwierdzanych wśród uczniów zachowań negatywnych w otoczeniu szkolnym należały: przypadki agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, niszczenia mienia szkolnego, dyskryminacji w grupie rówieśniczej oraz przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego. Przedstawiciele trzech spośród badanych placówek nie zauważyli wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat, zaś jeden respondent nie był w stanie stwierdzić, czy taki wzrost nastąpił.

Jeśli chodzi o zjawiska dysfunkcji i patologii w otoczeniu rodzinnym uczniów, uczestnicy badania stwierdzili 5 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 4 przypadki uzależnień oraz po 2 przypadki zaniedbań dziecka i przemocy w rodzinie. Przedstawiciele trzech z ankietowanych placówek nie dostrzegli wzrostu liczby przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów na przestrzeni trzech ostatnich lat, natomiast jeden uczestnik badania nie potrafił jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii.

Współpraca placówek z rodzicami uczniów przybiera różne formy i została oceniona pozytywnie przez wszystkich respondentów.

Współpraca placówek z instytucjami i organizacjami jest zdaniem przedstawicieli szkół zadowolająca. Do podmiotów, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego, placówki oświatowe, Gminne Ośrodki Kultury, Centrum Edukacji Obywatelskiej, ośrodek zdrowia, PCK, Nadleśnictwo Komańcza, Ligę Ochrony Przyrody, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta oraz Fundację „Bliźniemu swemu”.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów, jak również pomocy materialnej i finansowej – stypendia socjalne, zwolnienie z obowiązkowych opłat i składek, zabezpieczenie sprzętu komputerowego niezbędnego do zdalnego nauczania, zakup pomocy dydaktycznych i wyprawki szkolnej oraz dofinansowanie wyjazdów i wycieczek szkolnych. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na opiekę w ramach zajęć świetlicowych, wsparcie pedagogów szkolnych, nauczycieli i wychowawców. Placówki udzielają także informacji na temat źródeł wsparcia, kierują uczniów do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, pomagają także w dopełnianiu formalności oraz kompletowaniu i wypełnianiu wymaganych dokumentów, zaś w ramach pomocy rzeczowej organizują paczki świąteczne i akcje charytatywne na rzecz potrzebujących.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami i psychologami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Dzieci mogą również korzystać z indywidualnych porad i konsultacji wychowawców oraz wsparcia pedagogów szkolnych i nauczycieli, uczestniczą także w zajęciach świetlicowych, programach profilaktycznych i pogadankach. Placówki organizują też pomoc w nauce, wyjazdy i wycieczki integracyjne oraz akcje informacyjne.

Poprawa funkcjonowania placówek oraz efektywności procesu kształcenia i wychowania wymaga, zdaniem uczestników badania, pozyskania funduszy na zatrudnienie w placówkach psychologów, ujednoczenia systemu nauczania oraz rozszerzenia współpracy rodziców i nauczycieli. Według uczestników badania należy zapewnić uczniom i nauczycielom jak najlepsze warunki do nauki i pracy, zaś szczególnej uwagi wymagają kwestie związane ze zdalnym nauczaniem.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 31 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy, z czego 55% stanowiły kobiety, 42% mężczyźni, natomiast 3% ankietowanych nie zadeklarowało przynależności płciowej. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 23% uczestników badania, 65% ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat, a uczniowie w wieku 15 lat stanowili 3% tej próby, natomiast 10% badanych nie

określiło swojego wieku. Reprezentantami ogółu badanych była młodzież ze szkoły podstawowej.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

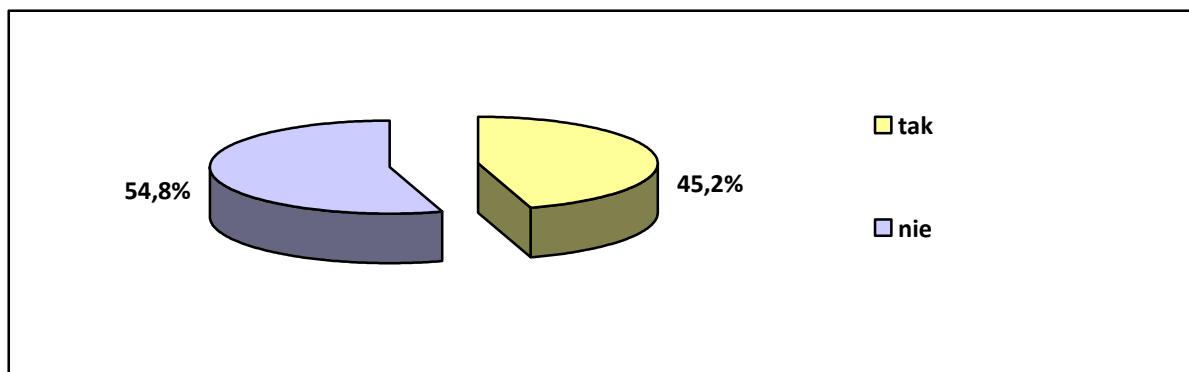
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	13	41,9%
uderzanie	21	67,7%
kopanie	20	64,5%
duszenie	25	80,6%
szarpanie	22	71,0%
przypalanie ciała	25	80,6%
policzkowanie	18	58,1%
szantaż	19	61,3%
ośmieszanie	16	51,6%
grożenie	21	67,7%
nadmierna krytyka	12	38,7%
szkalowanie w Internecie	15	48,4%
nękanie sms-ami	20	64,5%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: duszenie i przypalanie ciała (po 80,6% uczniów), szarpanie (71%), uderzanie i grożenie (po 67,7%) oraz kopanie i nękanie sms-ami (po 64,5%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył nadmiernej krytyki (38,7%).

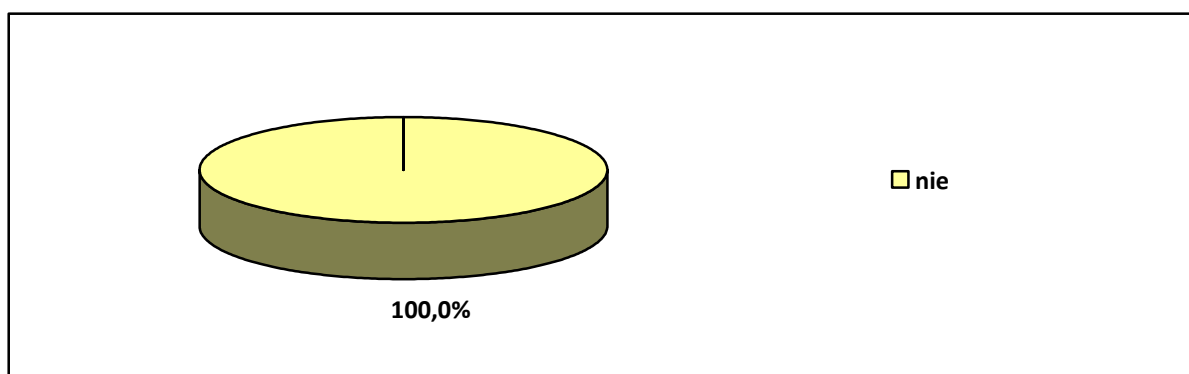
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. W odpowiedzi na pytanie o przemoc ze strony rówieśników większość (54,8%) uczniów odpowiedziała na to pytanie przecząco. Jednak niepokój może budzić fakt, że 45,2% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Występowania zjawiska przemocy w domu rodzinnym nie potwierdził ani jeden uczestnik badania. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?

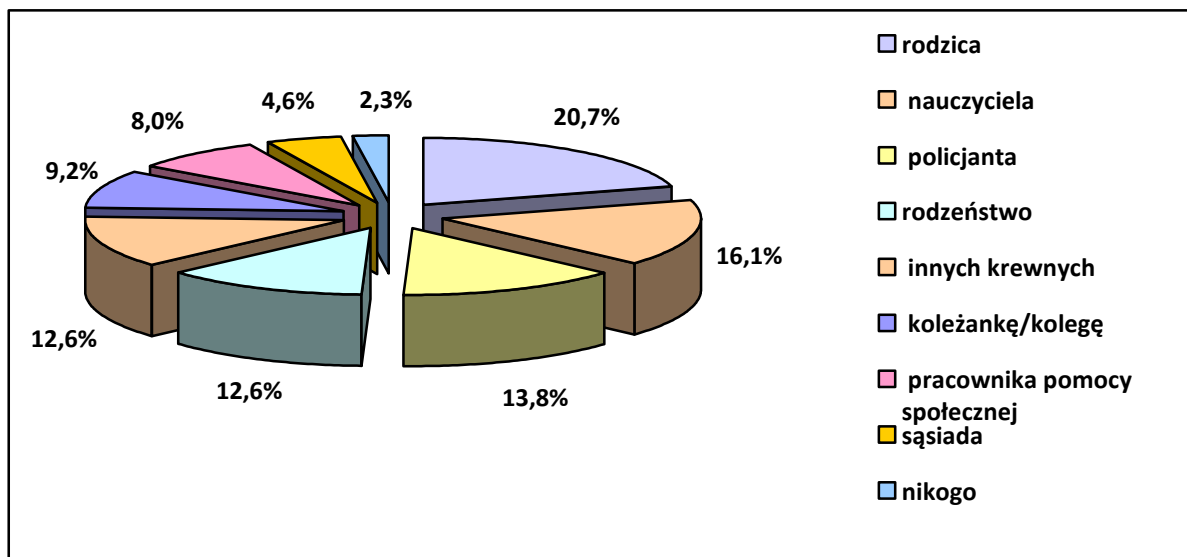
Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Większość (77,4%) respondentów nie ma wiedzy o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Jednak 22,6% ankietowanych zadeklarowało, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (90%) respondentów odpowiedziała twierdząco. Odmienną opinię wyraziło 10% ankietowanych.

Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzą o przemocy podzieliliby się z rodzicem, nauczycielem, policjantem lub rodzeństwem i innymi krewnymi. W dalszej kolejności wymieniono koleżanki i kolegów, pracownika pomocy społecznej oraz sąsiadów. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, zdecydowana większość (74,2%) respondentów odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie 25,8% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość (71%) ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach. Jednocześnie 29% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy najwięcej badanych (61,2%) zadeklarowało, że takich obaw nie ma. Niepokój może budzić fakt, iż 19,4% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie i taki sam odsetek (19,4%) uczniów wskazał na przemoc rówieśniczą.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika

socjalnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy • inicjowanie akcji uwrażliwiających 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wsparcia asystentów rodziny dla rodzin niewydolnych wychowawczo • niezapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • niefunkcjonowanie na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • brak osób chętnych do pracy na stanowisku asystenta rodziny

<p>społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie pracy z dziećmi i młodzieżą przez pedagogów szkolnych • prowadzenie pracy socjalnej z mieszkańcami • ścisła współpraca z instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie • prowadzenie zajęć kulturalno-rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży • zapewnianie mieszkania socjalnego z pierwszeństwem dostępu dla ofiar przemocy w rodzinie • funkcjonowanie szkół podstawowych na terenie gminy • organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • deficyt specjalistów do pracy z rodzinami dotkniętymi problemami społecznymi • niedostateczna liczba mieszkań chronionych • niewystarczająca opieka żłobkowa • brak rodzin wspierających • niefunkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego zapewniającego wsparcie dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niewzrastająca liczba rodzin niewydolnych wychowawczo • niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci • wystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki przedszkolnej • zmieniające się przepisy prawa umożliwiające odizolowanie ofiary od sprawcy przemocy • ogłoszenie dalszych naborów na stanowisko asystenta rodziny • funkcjonowanie szkół podstawowych na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • zwiększająca się liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • brak możliwości tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej • sytuacja finansowa gminy nie zaspokaja w pełni wszystkich potrzeb w zakresie edukacji • niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • nasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie • niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie • niedostatek działań zapobiegających niewydolności rodzin • występowanie zagrożeń w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin • zbyt niskie kary dla sprawców przemocy • niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy domowej • rozluźnienie więzi rodzinnych • bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** wskazuje na przewagę mocnych stron, którymi są głównie: analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie, podejmowanie pracy z dziećmi i młodzieżą przez pedagogów szkolnych, prowadzenie pracy socjalnej z mieszkańcami, ścisła współpraca z instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie zajęć kulturalno-rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży, zapewnianie mieszkania socjalnego z pierwszeństwem dostępu dla ofiar przemocy w rodzinie, a także funkcjonowanie szkół podstawowych na terenie gminy oraz organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla uczniów.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego licznych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza: nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin, zwiększająca się liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego, brak możliwości tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej, sytuacja finansowa gminy niezaspokajająca w pełni wszystkich potrzeb w zakresie edukacji, niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, nasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie, niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie, niedostatek działań zapobiegających niewydolności rodzin, występowanie zagrożeń w prawidłowym funkcjonowaniu rodzin, zbyt niskie kary dla sprawców przemocy, niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy domowej oraz rozluźnienie więzi rodzinnych, a także bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu mieszkańców do 	<ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów

<p>świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie wśród uczniów • prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze • działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • funkcjonowanie ośrodków zdrowia • dostęp do punktów aptecznych 	<p>na terenie gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak specjalistów do pracy z rodzinami dotkniętymi problemem uzależnień
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • niezwiększające się zagrożenie przestępczością wśród nieletnich • zwiększający się poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze • zatrudnienie psychologa świadczącego poradnictwo dla mieszkańców • systematyczne doszkalanie się kadr pomocowych • zmiana postaw społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • istniejące bariery finansowe i lokalowe utrudniające prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej • zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • stale rosnące zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi • zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • niewystarczający dostęp do opieki medycznej • obniżenie wieku inicjacji alkoholowej • brak Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** zwraca uwagę na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie wśród uczniów, prowadzenie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze, działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz funkcjonowanie ośrodków zdrowia i dostęp do punktów aptecznych.

Mimo zdecydowanej przewagi mocnych stron i szans w tym obszarze wskazane zagrożenia – m.in. istniejące bariery finansowe i lokalowe utrudniające prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, stale rosnące zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi, zwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki, niewystarczający dostęp do opieki medycznej, obniżenie wieku inicjacji alkoholowej oraz brak Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanego programu.

OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych • podejmowanie działań zmierzających do 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • niewystarczające środki finansowe w budżecie uniemożliwiające systematyczne uczestnictwo kadry pomocy społecznej w szkoleniach • ograniczony budżet na większe wsparcie mieszkańców z systemu pomocy społecznej

<p>podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej • podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu • funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury • działalność Biblioteki Publicznej • doskonalenie na miarę możliwości kwalifikacji zawodowych przez kadre pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przeciążenie pracowników socjalnych stale rosnącą liczbą zadań do wykonania
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczający potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia jej mieszkańców • zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy • stale rosnąca liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej • wykorzystywanie przez gminę środków zewnętrznych m.in. na podniesienie skuteczności realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej • szerzenie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym 	<ul style="list-style-type: none"> • znikome zainteresowanie mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych • brak znacznego spadku liczby osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • stale rosnące zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • niedysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb • brak zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną • stale zmieniające się przepisy prawa

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje mocne strony, którymi są odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców, prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu oraz funkcjonowanie

Gminnego Ośrodka Kultury i działalność Biblioteki Publicznej. Należy także podkreślić możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w tym dotyczących kwestii przemocy w rodzinie, przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego.

Jednakże mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Znikome zainteresowanie mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych, brak znacznego spadku liczby osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, stale rosnące zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej, niedysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb, brak zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną, jak również stale zmieniające się przepisy prawa, to w obliczu niekorzystnych tendencji demograficznych niezwykle istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

MOCNE STRONY W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca dostępność mieszkań socjalnych i komunalnych • funkcjonowanie Stowarzyszenia 50+ aktywizującego osoby starsze • prowadzenie poprzez stowarzyszenia działań na rzecz mieszkańców • rozwijająca się przedsiębiorczość społeczna, np. spółdzielnia socjalna
SŁABE STRONY W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ
<ul style="list-style-type: none"> • brak Klubu Seniora • nikłe zainteresowanie pracą w formie świadczenia usług opiekuńczych • słabo rozwinięta sieć publicznego transportu zbiorowego
SZANSE W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie działań informacyjnych dotyczących problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie, zdrowego stylu życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań mających na celu rozwój turystyczny gminy
ZAGROŻENIA W OBSZARACH, KTÓRE NIE ZOSTAŁY OBJĘTE ANALIZĄ
<ul style="list-style-type: none"> • brak zorganizowanego transportu dla osób niepełnosprawnych do placówek funkcjonujących na terenie innej gminy, np. do Środowiskowego Domu Samopomocy • zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych wymagających wsparcia instytucjonalnego • migracja ludzi młodych do miasta lub za granicę • starzejące się społeczeństwo

7. OCENA WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ POPRZEDNIO REALIZOWANEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki antyprzemocowej gminy Komańcza na lata 2022-2026. W jej ramach zostały wskazane trudności napotkane przy wdrażaniu programu, osiągnięcia w jego realizacji, przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania, oraz przedsięwzięcia, które należałoby podjąć w nowym okresie programowania.

Trudności napotkane przy wdrażaniu programu:

- ograniczony budżet gminy,
- niechęć do współpracy ofiar oraz sprawców przemocy,
- trudności spowodowane ograniczeniami związanymi z pandemią Covid-19.

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu

- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez przeprowadzenie i opracowanie badań ankietowych,
- stosowanie procedury Niebieskie Karty,
- kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- współpraca oraz wymiana informacji z innymi służbami, m.in. z Policją,
- zapewnienie mieszkań socjalnych z pierwszeństwem dostępu dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu agresji i przemocy,
- rozpowszechnianie baz danych, informatorów na temat podmiotów udzielających wsparcia ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania specjalistycznej pomocy.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania programu

- nie utworzono Punktu Konsultacyjnego zapewniającego wsparcie m.in. osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- nie zapewniono m.in. grup wsparcia, superwizji, coachingu dla osób pracujących z osobami dotkniętymi przemocą i stosującym przemoc,

- brak opracowanych i zrealizowanych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc.

Przedsięwzięcia, które należałoby podjąć lub kontynuować w nowym okresie programowania

- utworzenie Punktu Konsultacyjnego,
- podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- motywowanie sprawców do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- zapewnienie osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie większego dostępu do poradnictwa rodzinnego, prawnego, terapeutycznego,
- zabezpieczenie na terenie gminy dostępu do poradnictwa psychologicznego poprzez zatrudnienie psychologa,
- kontynuowanie działań profilaktycznych uwrażliwiających dzieci i młodzież na problemy przemocy,
- podnoszenie kwalifikacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez osoby działające w tym obszarze,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie prowadzenia edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Ogólna ocena realizacji założeń programu

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniego programu, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji, tak że ocena: 1 – oznacza, że programu nie wdrożono; 2 – oznacza, że rozpoczęto wdrażanie założeń programu; 3 – oznacza, że częściowo wdrożono przyjęte założenia programu; 4 – oznacza, że osiągnięto zaawansowany stopień wdrożenia założeń programu; 5 – oznacza, że w pełni i skutecznie wdrożono założenia programu, zaproponował **ogólną ocenę realizacji programu na poziomie 3.**

Uzasadniając przyjętą ocenę podkreślono, że przyjęte do realizacji założenia programowe zostały tylko częściowo wdrożone ze względu na napotkane trudności, które uniemożliwiły osiągnięcie wszystkich założeń – m.in. czas pandemii Covid-19 znacząco utrudnił bezpośrednią pracę z ofiarami i sprawcami przemocy. Część zrealizowanych zadań

jest kontynuowana, m.in. zostały podjęte działania w kierunku uzyskania dostępu na terenie gminy do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego.

Działania ocenione najwyżej:

- stworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie dostępu z pierwszeństwem do uzyskania mieszkania socjalnego.

Działania ocenione najniżej:

- brak możliwości uzyskania poradnictwa psychologicznego na terenie gminy,
- znikome zainteresowanie sprawców przemocy udziałem w programach korekcyjno-edukacyjnych.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Komańcza na lata 2022-2026. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Komańcza na lata 2022-2026, jest następujący:

Podejmowanie działań profilaktycznych związanych z problemem przemocy w rodzinie skierowanych do mieszkańców Gminy Komańcza oraz doskonalenie systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc domową.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: OCHRONA I POMOC OSOBOM I RODZINOM DOŚWIADCZAJĄCYM PRZEMOCY LUB ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” - liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy w rodzinie
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2022-2026	GOPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci, które zostały odebrane 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona dzieci w razie bezpośredniego

			z rodziny	zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2026	GOPS, NGO-s, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, PCPR, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2022-2026	GOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, PCPR, Policja, NGO-s, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, którym udzielono wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym

				przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2022-2026	GKRPA, ZI, GOPS, Policja	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 2.: PROWADZENIE NA TERENIE GMINY DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH, INFORMACYJNYCH I EDUKACYJNYCH MAJĄCYCH NA CELU ELIMINOWANIE ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2022-2026	GOPS, GKRPA, ZI, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, Policja, NGO-s, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadank, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2022-2026	GKRPA, ZI, GOPS, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, PPP, Policja, NGO-s, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj pogadank i prelekcji - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę

				- zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podejmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2022-2026	UG, RG, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

CEL OPERACYJNY 3.: DOSKONALENIE KOMPETENCJI KADR SAMORZĄDOWYCH I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2022-2026	UG, GOPS, GKRPA, ZI, PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej na temat problemów przemocy w rodzinie i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.	2022-2026	UG, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim
Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach nakierowanych na kwestie przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2022-2026	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa skuteczności oddziaływań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej

CEL OPERACYJNY 4: WSPÓŁPRACA PODMIOTÓW NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2022-2026	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2022-2026	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, NGOs, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordynatorem realizacji programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Komańczy. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Urząd Pracy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Komańczy – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Radzie Gminy na sesji do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Ewaluacja zostanie przeprowadzona po drugim i czwartym roku wdrażania założeń programu na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

3. FINANSOWANIE

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Komańcza na lata 2022-2026 będą środki własne gminy przewidziane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, a także środki zewnętrzne pozyskane na realizację programów osłonowych, programów rządowych lub innych, których realizacja pozwoli osiągnąć cele zawarte w niniejszym programie.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy	3
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2021	4
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2020.....	9
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020	9
Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie	11
Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2020	12
Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	12
Tabela 8. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020.....	12
Tabela 9. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2018-2020.....	13
Tabela 10. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	13
Tabela 11. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Komańcza w latach 2018-2020.....	15
Tabela 12. Działania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy podjęte w gminie przez ZI w latach 2018-2020.....	15
Tabela 13. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2018-2020.....	16
Tabela 14. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2018-2020.....	17
Tabela 15. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy	19
Tabela 16. Przepięstwa odnotowane w gminie w latach 2018-2020	21
Tabela 17. Dane dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy w latach 2018-2020	22
Tabela 18. Dozory prowadzone w gminie w latach 2018-2020.....	23
Tabela 19. Nadzory prowadzone w gminie w latach 2018-2020.....	24
Tabela 20. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady	26
Tabela 21. Parafie rzymskokatolickie i inne w gminie w 2020 roku	27
Tabela 22. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2019/2020.....	36
Tabela 23. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy.....	37
Tabela 24. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych	39
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	8
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	8
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?	30
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	30
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?	31
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	31
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?	32
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?	32
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?	32
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?	33
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?	33
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?	33
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?	34
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	34
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?	40
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?	40
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?	41